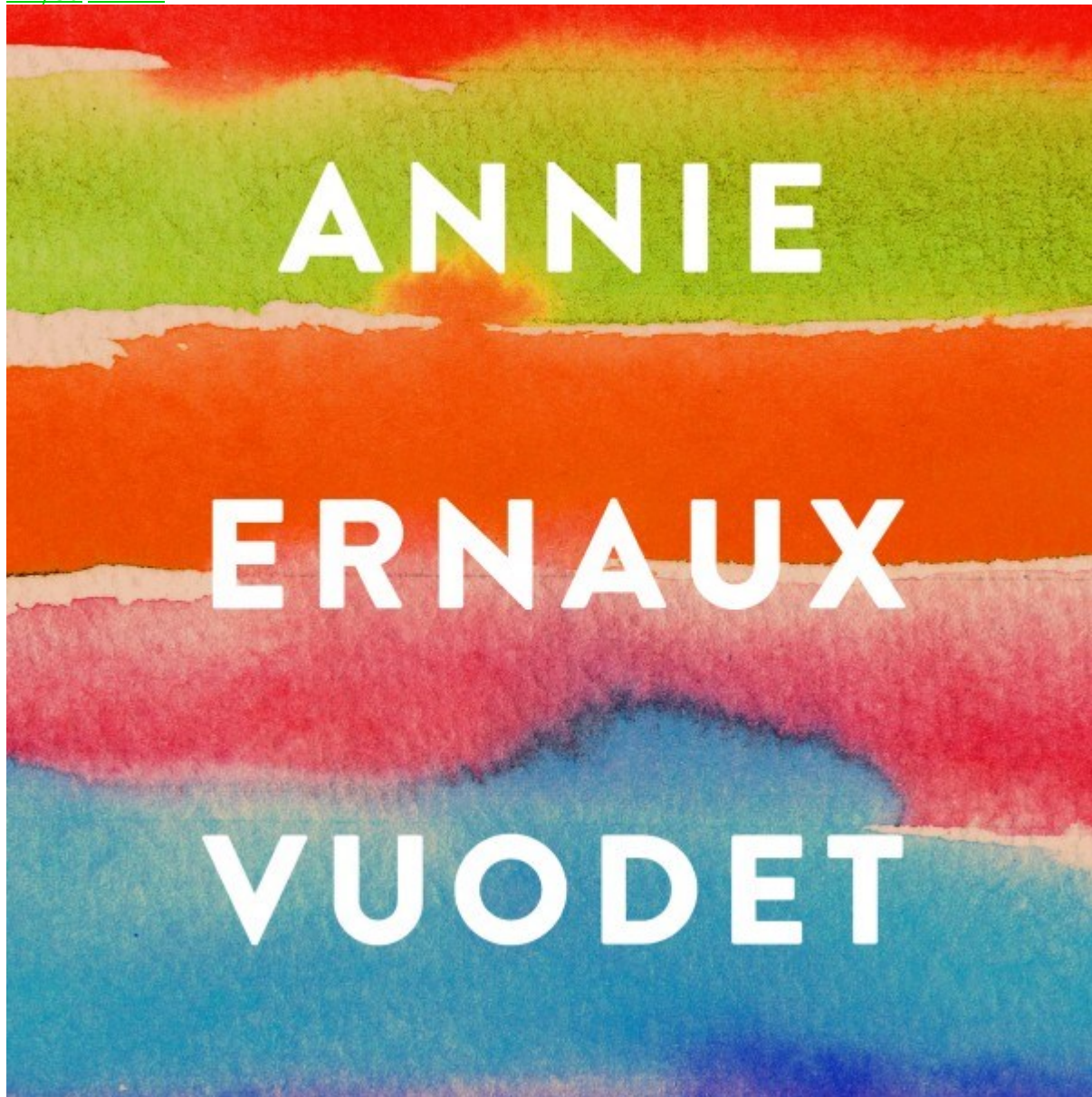

Annie Ernaux: Vuodet

[AM/30 ADMIN](#)

Kaleidoskooppimainen katsaus menneisiin vuosikymmeniin – EVA SUNDGREN (12.11.2021)

Ernaux aloittaa epätavalliset muistelmansa lakonisella virkkeellä ”Kaikki kuvat katoavat.” Kirjallinen matka alkaa ja päättyy tuokiokuvaan ja luetteloihin, jotka on luonnosteltu ilman perinteistä virkerakennetta, kuten päälausetta, isoa alkukirjainta ja päättövälimerkkiä. Ne ovat kuin runon säkeitä, väljästi aseteltu omiksi kappaleikseen:

”muumiot kauhtuneissa pitsiasuissa roikkumassa Palermon kapusiiniluostarin seinällä Simone Sigronet’n kasvot elokuvan Thérèse Raquin mainosjulisteessa” (Ernaux 2021, 8.)

Ernaux kuljettaa lukijansa halki vuosikymmenten, 1940-luvulta 2000-luvun ensimmäiselle vuosikymmenelle, kuin tarinoisi valokuva-albumin ääressä uppoutuen välillä muisteloihinsa ja eksyen sivupoluille erilaisten assosiaatioiden kautta. Teksti soljuu eteenpäin fragmentteina ja ajatuksenvirtana, tuo esiin historiallisia tapahtumia ja muistelijan sekä hänen läheistensä reaktioita niihin – intiimejä hetkiä, julkisuuden henkilöitä ja tuotemerkkejä, koomisia tilanteita sekä mieleen tarttuneita sanoja ja hokemia. Välillä pysähdytään tarkastelemaan yksittäistä valokuvaa, jolloin kerronta viipyilee. Aluksi kuvat ovat seepiansävyisiä, sittemmin värillisiä. Kerronnan tyyli vaihtelee syvällisestä pinnalliseen ja ylevästä banaaliin. Kieli vetoaa lukijan aisteihin ja toimii kuin vanhojen kuvanegatiivien kehitteenä, joka aineellistaa kadonneet episodit hetkeksi. Mutta muistot ovat hauraita ja katoavaisia, ihan kuten valokuvat ja niihin liittyvät kertomukset:

”Silmänräpäyksessä kaikki katoaa. Kehdosta saakka kerrytetty sanasto häviää kuolinvuoteella. Tulee hiljaisuus, jota yksikään sana ei kuvaa. Auki jääneestä suusta ei kuulu mitään. Ei *minä* eikä *minua*. Kieli sanoittaa maailmaa edelleen. Olemme juhlien pöytäkeskusteluissa enää pelkkä nimi, yhä kasvottomampi, kunnes häviämme kaukaisen sukupolven nimettömään väenpaljouteen.” (Ernaux 2021, 14.)

Vuodet ei ole perinteinen kronologinen minämuotoinen muistelmateos. Se kertoo tekijänsä sukupolvesta ja perheestä, ranskalaisesta ja länsimaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta mutta myös inhimillisestä tietoisuudesta elämän ristiriidoista, muistamisen tärkeydestä ja vaikeudesta sekä väistämättä lähestyvistä kuolemasta ja unohduksesta. Meillä on tarve muistaa ja tulla muistetuiksi. Meillä on tarve kuulua johonkin mutta erottua joukosta, on tarve luokitella ja vertailla asioita sekä analysoida niitä. Haluamme myös ymmärtää, mitä on aika ja sen kuluminen sekä miten se vaikuttaa meihin. Seepiansävyisissä 1940-luvulla otetuissa valokuvissa esiintyvä tyttö kuulee sodanjälkeisten juhlapäivien loputtomilla aterioilla vanhempiansa ja heidän vieraidensa muistelua sota-ajasta. Ne muodostavat vanhempien sukupolven

suuren kertomuksen, johon toisinaan sekoittuu aineksia oman suvun ja sosiaaliluokan kertomuksesta. Jokainen lukija voinee samaistua siihen vierauden ja ulkopuolisuuden tunteeseen, jota väärään sukupolveen tai muuhun ryhmään kuuluva tuntee tällaisissa päivällispöydissä.

Muistelmateksti piirtää eteemme monia tunnistettavia ja yleisiä vastakkaisuuksia ja ristiriitoja – lapsuus vs. nuoruus vs. aikuisuus vs. vanhuus, tytöt vs. pojat, nuorten elämänjano ja tarve olla ajan hermolla vs. maaseudun turhauttava pysähtyneisyys, katolinen kirkko vs. maalliset ilot, menneisyys vs. nykyisyys. Menneisyys karkaa yhä kauemmaksi, ja nykyisyys on tulevaisuuden menneisyyttä.

”Menneisyyden ja nykyisyyden välinen etäisyys näkyy ehkä mustavalkokuvien valossa, siinä miten valo lankeaa varjojen lomasta maahan, viistää kasvoja ja korostaa hameen poimuja, kuvien hämyisessä kuulaudessa, riippumatta siitä mihin kellonaikaan ne on otettu.” (Ernaux 2021, 54.)

Ernaux kuvailee, miten aikuistumiseen kuuluu erontekojen tunnistaminen ja sisäistäminen, tietoisuus omasta ja muiden yhteiskunnallisesta asemasta. Nuoret peilaavat itseään jatkuvasti ympäristöönsä ja kokevat sen eri tavoin kuin muut. Välillä kertoja on kuin hyönteistutkija, joka tarkkailee valokuvan tyttöä ja pohtii tämän ajatuksia kuvanottohetkellä: ”Ylioppilaskirjoitusten jälkeinen elämä on usvaan häviävä portaikko, jota on lähdettävä kiipeämään.” (Ernaux 2021, 55.) Kuvan tyttö ei voi tietää, että vuodesta 1957 jää mieleen vain lista sattumanvaraisen oloisia seikkoja. Ajallinen etäisyys tuo vierauden elementin kirjailijan nykyisen minän ja häntä valokuvassa edustavan menneen minänsä välille – henkilö on sama mutta kuitenkin eri.

Ernaux kuvaa taitavasti, miten historialliset tapahtumat ja yhteiskunnalliset muutokset muodostavat ihmiselämän muuttuvat kulissit ja vaikuttavat eri sukupolvien arvomaailmaan. Sodanjälkeisestä niukkuudesta siirrytään kulutusyhteiskuntaan, agraarisesta yhtenäiskulttuurista urbaaniin mediakulttuuriin. Kirjailija käsittelee yhteiskunnallisia muutoksia yksilöiden ja ryhmien kautta – raadollinen kuluttajaihminen on ensin niukkuudessa sinnittelevä maalaisjuntti, sitten moderni lähiön asukas ja lopulta postmodernin kilpailuyhteiskunnan yksilösubjekti.

Oman seksuaalisuuden herääminen ja peilaaminen vallitseviin arvoihin on silmät avaava kokemus. Sukupuolten eriarvoisuus tulee selväksi:

”Häpeä uhkasi tyttöjä lakkaamatta. Heidän asuistaan ja meikistään haettiin koko ajan jotain *liikaa*: lyhyttä, pituutta, avoimuutta, tiukkuutta, räikeyttä ja niin edelleen, vahdittiin kengänkorkojen korkeutta, ystäväpiiriä, ulkona liikkumista ja kotiintuloaikoja, syynättiin alushousuja kuukausittain.

Yhteiskunta tarkkaili kaikkea. (-) Mikään, ei äly, ei opinnot eikä kauneus ollut tytöille yhtä tärkeää kuin seksuaalinen maine eli arvo avioliittomarkkinoilla, ja äidit vaalivat tuota mainetta omien äitiensä tavoin” (Ernaux 2021, 61)
Sitten tulee ehkäisytabletti, jonka pyytäminen tosin pitkään oli säädyttöä.

Ernaux kuvaa herkullisen ironisesti 1960-luvun nuorisoliikehdintää, idealismia ja muodikkaita ismejä. Poliittinen aktivismi ja ajan henki jäävät banaalin lapsiperheiden jalkoihin, ja työuraa on luotava kuluttajakansalaisten loputtomien tarpeiden tyydyttämiseksi. Tekniikka kehittyy, kuluttaminen saa yhä suuremman merkityksen, ja media tuo viihteen, julkkikset ja mainokset jokaisen tajuntaan. Valokuvan sijasta kertojan kanssa tarkastellaan kaitafilmiä.

Televisio tukahduttaa henkilökohtaiset muistikuvat ja toistaa illuusiota yhtenäisestä sukupolvesta barrikadeilla. Televisio määrittää ihmisten todellisuuden ja synnyttää uuden muistin. Puheet päivällispöydässä siirtyvät menneisyydestä nykyisyyteen. Kirjoittaja tiedostaa sukupolvien ketjussa muuttuneen asemansa:

”Olimme 1980-luvun kynnyksellä, täyttäisimme pian neljäkymmentä, ja kun väsyneinä mutta perinteen jatkumisesta tyytyväisinä katselimme pöydässä istujien vastavalossa tummina erottuvia kasvoja, havahduimme ajatukseen, että tässä oudosti toistuvassa rituaalissa me istuimme nyt keskellä, kahden sukupolven välissä.” (Ernaux 2021, 119)

Kirjailija jatkaa itselleen ominaisella itseironialla: ”Koimme pysyvyyden huumaa, mikään yhteiskunnassa ei tuntunut muuttuneen. Hälinässä, jossa äänet kuuluivat yhtäkkiä kuin puhujista irronneina, käsitimme, että perheerialla hulluus saattaa iskeä niin että ihminen sysää pöydän kumoon ja alkaa kiljua.” (Mt.)

Sukupolvien välinen kuilu pysyy, vaikka muisteli ja vanhenee ja maailma muuttuu. Naisten emansipaatio on jäänyt puolitiehen, eivätkä lapset käyttäydy kuin ennen. Valokuvassa näkyvä keski-ikäinen nainen suhtautuu tyynesti avioeroonsa. Ernaux käsittelee ironisen lakonisesti vuosituhannen vaihteen kiihtyvää mediakulttuuria ja aids-hysteriaa sekä vanhenevan naisen mietteitä aikuisista pojistaan. Nuoren rakastajansa syleilyssä hän palaa omaan nuoruuteensa. Kuluttaminen, ostaminen ja uusien laitteiden käyttöönotto ovat vanhenevan ja rapistuvan ihmisen taistelua vanhenemista vastaan. Internet on kiihdyttänyt tv:n aloittamaa muistin vääristymistä. Yksilökeskeisessä kulttuurissa, jossa tallennustilaa on rajattomasti, eletäänkin loputonta nykyhetkeä. "Kadonnutta aikaa etsittiin nyt verkosta." (Ernaux 2021, 198)

Annie Ernaux: Vuodet. Les Années (2008). Suomentanut Lotta Toivanen. Gummerus (2021)

Eva Sundgren, on helsinkiläinen kirjallisuuden maisteri kirjoittamisen linjalta Jyväskylän yliopistosta